

קורס ACI מס' 4: הוכחת חיי עתיד

שלב ראשון בלימודי הלוגיקה הבודהיסטית

על פי שיעוריו של גשה מייקל רואק'¹

תרגום, עריכה והגשה

לאמה דבורה-הלה

קיבוץ שפיים, יולי 2005

שיעור מס' 4

תפילת המנדלה

תפילת המקלט

ברוכים הבאים.

אז דיברנו בפעם שעברה, מה זה Tsema, מה זה תפיסה נכונה. ציטטנו את פסוק הפתיחה מתוך הספר של מאסטר דיגנאגה שבו הוא קד קידה לבודהה, ונותן לנו תיאור של הבודהה:

קידתי לזה שהפך לאמיתי¹
אשר משאלתו לעזור לברואים,
למורה, למי שלעונג הלך, למגן.

פירטנו את כל המרכיבים של זה. אנחנו רוצים עכשיו קצת להתרכז על העניין [של] "זה שהפך אמיתי", ואמרנו שבמקום אמיתי, אתם יכולים לכתוב כאן: 'זה שהפך לתפיסה נכונה', ודיברנו מה זה תפיסה נכונה או תפיסה תקפה. בשלושת המונחים האלה כאן אנחנו משתמשים קצת כמו מלים נרדפות:

- אמיתי,
- תפיסה נכונה,
- תפיסה תקפה.

אחר-כך עברנו, בשיעור שעבר, ודיברנו על סוגים שונים של ידיעה, שרובם היו אי-ידיעה בעצם, נכון? אתם זוכרים? היו חמישה סוגים, של כאילו ידיעה שהם בעצם אי-ידיעה, וזה קטע מאוד חשוב. אני חושבת שעצם זה שמונים אותם, כבר מביא לתשומת לבנו מה אנחנו כן יודעים ומה אנחנו חושבים שאנחנו יודעים, ומה נדמה לנו שאנחנו יודעים ואיפה אנחנו ואיפה ידיעה נכונה, ומה עוד צריך לעשות.

אז זה היה בשיעור שעבר. היו לנו חמש צורות של ידיעה שהן בעצם אי-ידיעה, ואחר-כך היתה צורה ששית – Jepak Tsema – שהיא תפיסה שמקורה בהגיון, בחשיבה דדוקטיבית נכונה, ואחר-כך, היה לנו את מס' 7 שהיתה תפיסה נכונה.

תלמיד: תפיסה ישירה.

אז עכשיו, מה שיש לכם פה, זו הצורה השישית של ידיעה, שהיא אחת משתי הצורות של ידיעה נכונה.

ישות של תפיסה נכונה

חזרו אחרי:

ཚད་མའི་སྐྱེས་བུ།

Tseme Kyebu

ישות של תפיסה נכונה

¹ לישות של תפיסה נכונה.

אז **Tsema** אתם יודעים כבר, נכון? **Pramana – Tsema** תפיסה נכונה, תפיסה תקפה.

Tseme זה תפיסה תקפה.

Kyebu זה ישות או אדם. אז עכשיו מדברים פה על הבודהה, אז לא מתכוונים לאדם, אז ישות.

אז מה הפירוש של **Tseme Kyebu**?

תלמידים: ישות של תפיסה נכונה.

מורה: זה ישות של תפיסה נכונה. כן. דיברנו על זה קצת, שלא שיש לו תפיסה נכונה. הוא עצמו תפיסה נכונה. הוא עצם התפיסה הנכונה. הוא מגלם את התפיסה הנכונה. זה אדם שיש לו – או ישות, זה כבר לא אדם - זה אדם שיש לו כל רגע ורגע אך ורק תפיסות נכונות. אין לו שום דבר אחר מלבד תפיסה נכונה וגם ישירה. ואדם כזה, כשהוא אומר לנו משהו, אז הוא יודע מה שהוא אומר. לפעמים משתמשים בביטוי הזה כביטוי של כבוד ללאמות גבוהים. אדם כזה לא מסוגל לשקר, כי יש לו רק תפיסה נכונה, וכל הזמן תפיסה נכונה.

ואנחנו אומרים על הבודהה שהוא רואה את כל האובייקטים באופן ישיר, ישירות, כולל אלה שבשבילנו הם מציאות חבויה או מציאות חבויה ביותר.

לבודהה אין שום דבר שהוא מציאות חבויה או מציאות חבויה ביותר.
עבורו, כל הדברים הם מציאות גלויה, והוא תופס אותם באופן ישיר.

ועכשיו, יש לנו פה תיאור מתוך ה-Reading. אז קודם כל יש ציטטה מתוך טקסט המקור. טקסט המקור, כשאנחנו אומרים, אנחנו מתכוונים למי?

תלמיד: [למאסטר] דיגנאגה.

מורה: [למאסטר] דיגנאגה. אז הציטטה אומרת:

בעל תכונות אלו² הוא המנצח...

מורה: המנצח, זה מי?

תלמיד: הבודהה.

מורה: הבודהה שניצח מה?

תלמידה: את כל הנגעים הרוחניים.

מורה: את כל הנגעים ברוחו.

**בעל תכונות אלו הוא המנצח,
הוא עצם התפיסה הנכונה.**

עד כאן הציטטה.

ועכשיו מה שמביא לנו הפרשן. מה שמו? מי זוכר?

תלמידה: [מאסטר] דהרמקירטי.

² הלאמה הצביעה על הציטטה של פסוק הפתיחה בספרו של מאסטר דיגנאגה:

קידתי לזה שהפך אמיתי,
אשר משאלתו לעזור לברואים,
למורה,
למי שלעונג הלך,
למגן.

מורה: [מאסטר] דהרמקירטי, אבל יש לנו פרשן עליו, נכון? יש לנו את **גשה ישה וונגצ'וק**. גשה ישה וונגצ'וק מפרש את [מאסטר] דהרמקירטי, אבל את הציטוט מספר המקור גם [מאסטר] דהרמקירטי מביא אותן וגם גשה ישה וונגצ'וק מביא אותן.

ועכשיו יש לו פה קטע שתראו בלקט, שהוא מאוד טיפוסי לאופן הדיון כשמדובר בטקסטים לוגיים. מה שהוא מביא זו הוכחה לוגית בודהיסטית, ויש לה תמיד מבנה מאוד קבוע. אולי אני אדבר על זה כמה מלים.

המבנה של ההוכחה הלוגית

המבנה של ההוכחה הלוגית יש לו תמיד שלושה או ארבעה חלקים. הרביעי הוא אופציונאלי, אבל תמיד חייבים להיות שלושה:

1. **הראשון [קביעת הנושא]** הוא אומר על מה אני הולך לדבר. הנושא שלי. בעברית אנחנו תמיד נתחיל את זה ב"הבה ניקח", הם³ עושים את זה בסוף המשפט. הם אומרים: טה, טה, טה, טה, Chu chen.

מתחילים כך את הדיון:

הבה ניקח את הבודהה,

נאמר. ניקח את הבודהה (בטיבטית) - Chu chen, אז אנחנו נתחיל את זה בעברית כי התחבר שלנו הוא הפוך משלהם. אנחנו עושים: "הבה ניקח את בעל הסגולה"⁴. אז תמיד החלק הראשון של הוכחה לוגית, זה על מי אנחנו מדברים או על מה אנחנו מדברים. **קביעת הנושא.**

2. **החלק השני זה הטענה שאנחנו רוצים להוכיח.** כמו בגיאומטריה: נתון; צריך להוכיח; מה אנחנו רוצים להוכיח? במקרה הזה..

הוא ניחן בתפיסה נכונה ביחס לכל התופעות.

זו הטענה שלנו.

3. **החלק השלישי זו ההוכחה עצמה.**

- על מי אנחנו מדברים?
- מה אנחנו רוצים להוכיח לגביו?
- ומהי ההוכחה?

אז ההוכחה זו הסיבה. עכשיו אנחנו נותנים סיבה, והסיבה כאן:

שכן הוא בעל ידיעה טרייה ובלתי שוגה ביחס לכל התופעות, וזה הוא עצמו.

אני אקריא שוב: "שכן הוא בעל ידיעה טרייה ובלתי שוגה..." זוכרים 'טרייה ובלתי שוגה'? זו ההגדרה של תפיסה נכונה. כן. עכשיו כאן יש: "ביחס לכל התופעות..." - יש לנו תוספת קצת - "וזה הוא עצמו". זה מי שהוא. זה מה שהוא.

זה הנימוק שהם נותנים לנו כאן, ועכשיו הפרשן הולך ונכנס לזה קצת. הנקודה העיקרית היא להראות - אני מקריאה - ש"ידע-כל הוא תפיסה נכונה הרואה ישירות, מכוח עצמה, את כל התופעות שיש, כמות שהן; וכן להראות שלבעל הסגולה יש אותו ידע-כל".

אז הוא מסביר לנו מה אנחנו רוצים להראות. אנחנו רוצים להראות אלף - שידע-כל הוא תפיסה נכונה. מה זה תפיסה נכונה? "הרואה ישירות מכוח עצמה את כל התופעות שיש". מה זה מכוח עצמה? זוכרים, דיברנו על ההבדל בין ראייה ישירה לעומת הידיעה שאחרי?

תלמידה: זה בלתי אמצעי וזה קורה באותו רגע. זה טרי.

³ הטיבטים.

⁴ הלאמה עשתה תנועת מחיאת כף אופיינית לפולמוס, אחרי שאמרה: "הבה ניקח".

מורה: ישיר. לא מהזכרון. לא משהו שאחרי. ואתם זוכרים שדיברנו על ההבחנה בין לטעום את האננס כשהוא בפה ובין לזכור את הטעם של האננס? אמרנו שלזכור את הטעם של האננס, מתבסס על חוויה שהיתה לנו, ויש הבדל גדול שהפרשן הסביר לנו, בין זה, ובין החוויה הישירה, וההבדל הוא שהשניה הרבה יותר חלשה. היא מכוח עצמה לא יכולה להגדיר עבורנו מה זה טעם של אננס. אין לה את הכוח הזה. הכוח של להגדיר עבורנו משהו שלא הכרנו קודם, בא מתפיסה ישירה.

אז בשבילנו "[תפיסה] ישירה", זה רק לגבי החושים, מה שלא נכון לגבי הבודהה. אנחנו מוגבלים לתפוס ישירות רק מה שאפשר באמצעות החושים, ולתפוס ישירות טעם של אננס כשהאננס בפה, זה לא כמו להיזכר בטעם של אננס. השני, מכוח עצמו לא יכול להגדיר לנו מה זה טעם של אננס. אם לא היתה לי אף פעם חוויה של טעם של אננס בפה, אני לא יכולה, רק מלדבר על זה, להגדיר את זה לעצמי. כאילו ידיעה שאחרי, שהיא מרוחקת מהחוויה הראשונה.

שאלות?

תלמיד: אני הייתי חוזר למבנה הלוגי הקבוע שאני עדיין לא הבנתי את זה. הטענה שאתה רוצה להוכיח היא שהוא ניחן בתפיסה נכונה ביחס לכל התופעות, והסיבה שהוא כזה.

מורה: אתה טוען שהוא עצם התפיסה הנכונה, נכון? אז מה אתה צריך להוכיח? בוא נראה. מה כתוב בהגדרה של תפיסה נכונה?

תלמידה: ידיעה לא שוגה וטרייה.

מורה: "בלתי שוגה וטרייה". אז אנחנו נוכיח שיש לו תפיסה נכונה על-ידי זה שנגיד שהיא בלתי שוגה ושהיא טרייה.

מה מתקבל כסיבה טובה בהוכחה בודהיסטית? ובזה, לוגיקה בודהיסטית שונה מהלוגיקה המערבית. איך בגיאומטריה, מהי הוכחה טובה?

תלמיד: את מסתמכת על האקסיומות.

מורה: מסתמכת על משפטים שכבר הוכחנו. במשפטים שכבר הוכחנו, משתמשים במשפטים שהוכחנו לפני זה, ובסוף הם לא סותרים את האקסיומות, נכון? יש לנו אקסיומות, ואנחנו הולכים לשם.

בלוגיקה בודהיסטית, בשביל שהוכחה תהיה טובה,

- קריטריון אחד אמרנו, שההוכחה צריכה להתאים עם מי שאני מדברת, נכון?

תלמידה: מה שמקובל על זה שמקשיב ...

כן. הבן-אדם שאיתו אני עכשיו מתדיינת, משפיע על נכונות ההוכחה. אמרנו שאני צריכה להתחיל ממקום שהוא יכול לקבל, שהוא יכול להסכים איתי. זאת אומרת, אם את לא קיבלת את הסיבה, גם אם בשבילי היא נכונה, בשבילך היא לא נכונה. אז זה אחד הקריטריונים של נכונות של סיבה.

- קריטריון אחר: סיבה יכולה להיות כזה היקף לוגי. אנחנו מתחילים מאיפה שאנחנו מסכימים, ואנחנו מתקדמים יחד באופן לוגי,

- או, וזה לגמרי לגיטימי בלוגיקה הבודהיסטית, אני מגיעה למשהו שאני לא יכולה בעזרת היקף לוגי להראות לך, כי זו מציאות חבויה ביותר, ואז זה לגיטימי להגיד שהבודהה אמר את זה, ולהראות איפה הוא אמר את זה. לצטט אותו, או [מאסטר] נגרג'ונה אמר. להסתמך על סמכות.

שאלה: זה כמו אקסיומה?

מורה: זה כמו אקסיומה. וזו הוכחה. ואתם תיראו את זה אפילו ב-Reading הזה. יש לו פה דיון עם היריב הדמיוני שמתווכח איתו, והוא אומר: 'אה! אז אם אתה אומר כך, אז מה לגבי מה שהבודהה אמר פה? אז אתה לא מסכים עם הבודהה? גמרנו. הוכחת לך!'

צריך להתרגל.

מהו ידע-כל?

אז כאן, הנקודה העיקרית היא להראות שמה שיש לבודהה, ידע-כל, הוא

- תפיסה נכונה
- הרואה ישירות, מכוח עצמה.

རང་དབན་དུ་མངོན་སུམ་གྱིས་གཟིགས་པ།

Rang wang du ngun sum du sig pa

[תפיסה נכונה], הרואה ישירות מכוח עצמה.

שעל זה דיברנו, ועכשיו, אנחנו כותבים את מה - מה הוא תופס ישירות?
שני סוגים של אובייקטים:

1. הדבר הראשון חיזרו אחרי:

ཇི་སྙེད་པའི་ཚེས།

Ji-nyepay chu

כל התופעות

המורה: מה זה **Chu**?

תלמיד: תופעות.

המורה: זה גם דהרמה וזה גם תופעות. זו אותה המלה. אז **Chu** – זה תופעות.

Ji-nyepay - זה ככל שיהיו. כל התופעות שיש, ככל שיהיו, עד כמה שיש. זה הביטוי בטיבית: 'כל התופעות עד כמה שיש' זאת אומרת, כל התופעות. אז דבר אחד שהבודהה יכול לראות באופן ישיר זה כל התופעות.

2. דבר שני, חיזרו אחרי:

ཇི་ཏཱ་བའི་ཚེས།

Ji-taway chu

כל התופעות כמות שהן

Chu עוד פעם אותו הדבר, תופעות.

Ji-taway - פירושו כמות שהן.

אז פה, [בסעיף אחד] כתוב **Ji-nyepay chu** - כל התופעות. **Ji-taway chu** - פירושו בדיוק כמות שהן.

מה זאת אומרת? מה ההבדל בין אחד שתיים?

- "תופעות" זאת אמת קונבנציונלית.
- "כמות שהן" זו המציאות האולטימטיבית שלהן.

ומה שכתוב כאן בעצם, זה שהבודהה רואה בו-זמנית מציאות קונבנציונלית ומציאות אולטימטיבית, באופן ישיר. באופן ישיר, הוא רואה ריקות כל הזמן, ובאופן ישיר הוא תופס את כל התופעות, תפיסה טרייה ונכונה.

הארֶיָה (Arya) שרואה ריקות, אין לו את היכולת הזאת. בזמן שהוא רואה ריקות הוא לא רואה שום דבר אחר. אין לו מושג של "אני", של "ריקות", "אני רואה ריקות". הוא לגמרי, באותו רגע, ממוזג עם הריקות, ואין לו שום חשיבה מושגית בראש. זה לוקח הרבה יותר עבודה, כדי ששני הדברים יהיו בעת ובעונה אחת, וזה רק הבודהה יכול.

אז אנחנו רוצים להראות כך

- שהבודהה רואה את כל התופעות שיש,
 - כמות שהן,
 - שהוא רואה ישירות,
 - ושיש לו את היכולת הזאת.
 - וגם 'להפריך את האמונה', הוא אומר, 'שלישויות מאורות שהן בודהות, אין התפקוד המנטאלי של חוכמה'. לשם לא ניכנס יותר מדי.
- אנחנו עכשיו רוצים לדון בידע של הבודהה. זה הנושא שלנו. איך הבודהה יודע את מה שהוא יודע וכך הלאה. וניכנס פה לכמה שאלות מאוד מעניינות.

1. אז שאלה אחת מעניינת זה **האם לבודהה יש רק Tsema? האם יכול להיות שיש לו משהו שאיננו Tsema, שאיננו תפיסה נכונה, ישירה?**

יש פה פולמוס שהוא מביא, שיש אנשים שיגידו כך: יש את הרגע הראשון שהבודהה נהייה בודהה. ברגע הראשון שהוא הגיע להארה, יש לו בבת אחת ידע-כל. הוא תופס בתפיסה ישירה את כל התופעות שקיימות. מה קורה ברגע השני? הוא כבר תפס אותם ברגע הראשון, אז עכשיו אפשר להגיד שיש לו, כאילו, ידיעה שאחרי?

תלמידה: לא. אם האננס עוד בפה. הוא עדיין...

מורה: אז אנחנו כבר יודעים את התשובה. זה עוד פעם טרי. זה לא שהוא עכשיו נזכר: 'מה ראיתי ברגע הקודם', וזאת ידיעה שאחרי. זה שוב ישיר. זה כל הזמן ישיר. הוא לא מסתמך על זכרון, ולא מסתמך על הגיון. הכל ישיר כל הזמן. **אין לו שום תפיסה אחרת, אלא תפיסה ישירה וטרייה.** זה מופיע ב-Reading, הדיון הזה של הטרייות. קראו אותו.

2. עכשיו יש לנו שאלה אחרת מעניינת. עכשיו הבודהה רואה עבר הווה עתיד, נכון? אז ברגע הראשון הוא ראה הכל, כי הוא כבר בודהה ולבודהה יש ידע-כל. אז מהרגע הראשון שהוא בודהה, הוא ראה עבר הווה עתיד. אז ברגע הראשון הוא כבר ראה את העתיד, הוא כבר ראה את הרגע השני. עכשיו, הגיע הרגע השני, מה זה? אז זה כבר משהו שהוא ראה!

אז שוב זו אותה שאלה. זה אותו דיון. אנחנו אומרים: ברגע השני הוא שוב רואה עבר הווה עתיד, **וזה שוב טרי.** מה זה אומר? זה אומר שבכל רגע ורגע, הוא רואה את אותו הדבר! כי הוא רואה עבר הווה עתיד. ברגע זה הוא רואה את כל התופעות שיש בעבר הווה עתיד. מה יהיה ברגע הבא? אותו הדבר. אז הוא כל הזמן רואה את כל התופעות - באופן טרי.

3. הדיון הזה מוביל לשאלה הבאה, שהיא מאוד מעניינת: **האם המיינד של הבודהה משתנה או לא?**

תלמיד: בוודאי.

מורה: אז בואו ניכנס לזה קצת.

תלמידה: התפיסה ניכרת בכל דבר. כל רגע מוקרנת תמונה מחדש.

מורה: כל רגע תמונה מחדש.

תלמידה: אבל אם הוא רואה את הדבר בעתיד למשל, זה אומר שהעתיד הוא ברור, קבוע, הוא יודע מראש ומישהו יכול לראות אותו, על כל האפשרויות הגלומות בו?

תלמידה: כמו שהם אומרים: 'הכל מפתוב'⁵.

מורה: הכול מפתוב?

תלמיד: אני שואל אם הבודהה רואה עבר הווה עתיד ברצף?

מורה: לא ברצף. בו-זמנית.

תלמיד: בו-זמנית כל הזמן, גם בפעם הראשונה והשנייה, ובכל החיים שלנו, שלו, הוא רואה. הוא רואה כל הזמן עבר הווה עתיד. זאת אומרת, שהתמונה אצלו לא משתנה אף פעם.

מורה: אם הוא רואה את כל הדברים, הוא למשל קורא את המינינד שלי. נכון?

תלמיד: והוא משתנה כל הזמן.

מורה: והמינינד שלי משתנה כל הזמן.⁶

4. אז אם הוא רואה את כל הדברים, אז אמרנו שהוא רואה גם את המציאות הגלויה, מה שגלוי בשבילי, ומה שחבוי בשבילי, ומה שחבוי ביותר בשבילנו, נכון? הוא רואה את כולם. למה זה כל-כך מעניין אותנו? למשל, הייתה תאונה. אדם אחד שישב במכונית נפגע. האדם השני לא נפגע. למה זה נפגע וזה לא נפגע?

תלמידה: חוק הקארמה.

תלמידה: כוח עליון.

מורה: כוח עליון או יד המקרה, או סטטיסטיקה או הסתברות.

הידע-כל של הבודהה יודע בדיוק את הדקויות של הקארמה, והוא יודע בדיוק מה היתה הסיבה שהאדם הזה, בצד הזה של המכונית נפגע ולא האדם בצד השני של המכונית. מה ששגוי אצלנו בתפיסה שלנו, בין השאר, זה כשאנחנו נגיד למה הוא נפגע והוא לא? בדרך-כלל, בהשקפת העולם הרגילה שלנו נגיד

תלמידה: בגלל המזל.

המורה: כן, אנחנו אומרים שזה לגמרי במקרה, כי הם יכלו לשבת הפוך. יכול להיות שהם היו יושבים הפוך, ואז זה היה נפגע וזה לא היה נפגע. אנחנו לא מבינים איך זה קורה. זאת מציאות חבויה ביותר בשבילנו.

תלמיד: זה לא מסתדר גם לוגית, דרך-אגב, אם הם היו יושבים הפוך. זה שהם ישבו הפוך, לוגית, אם תלכי עם זה אחורה, ברגע מסוים הוא יגיד לחברו: 'עכשיו בוא נחליף מקומות', בשנייה אחת ברצף, ואז המשאית בסיבוב, כבר לא תהיה באותו מקום. זאת אומרת, אתה לא יכול להזיז חתיכה אחת בפאזל מבחינה הגיונית. זה בלי מציאות חבויה.

מורה: כן. עדיין אין לך תשובה למה הוא נפגע? למה משה נפגע ולא שלומי?

תלמידה: ככל שהדברים נשמעים פחות הגיוניים מבחינתנו, אז כאילו משליכים את זה יותר על כוח עליון בלתי מובן.

מורה: כוח עליון או יד המקרה או סטטיסטיקה או הסתברות.

תלמידה: אם אנשים הם דתיים, אז הם אומרים: 'כן, לאלוהים פתרונים'. בתאונת דרכים, אז מביאים את בוחני הרכב והם מודדים....

מורה: כן, אז הם יסבירו מה קרה למכונית, אבל הם לא יגידו למה זה קרה למשה ולא לשלומי.

תלמידה: אף אחד לא יגיד. מי יכול להגיד?

⁵ "הכל כתוב", בערבית.

⁶ זה למעשה מיישב את הקושיה שלפנינו: מאחר שהבודהה תופס ישירות את המינינד שלי, בין השאר, ומאחר שהמינינד שלי משתנה בכל רגע, כך גם המינינד של הבודהה.

מורה: 'לאלוהים פתרונים'. 'לאלוהים פתרונים' זה ידע של הדקות של הקארמה. אז זה מה שאומר לנו כאן [מאסטר] דהרמקירטי, [מאסטר] דיגאגה וכל הפרשנים: שהבודהה יודע בדיוק למה זה קרה למשה, וזה בגלל שהוא יודע בדיוק מציאות חבויה ואת הדקויות של הקארמה.

אחת הסיבות ללמוד את הקורס הזה, זה קצת לקדם את יכולת ההיקש שלנו, ולקדם את הראייה שלנו קצת. אני רוצה לתת לכם פה ציטטה של ארקה נרג'ונה, ושם [מאסטר] נרג'ונה אומר למשל:

**אם בכסף תחפוץ – עליך לתת.
אם באושר – שמור על מוסר.
אם ביופי תחפוץ – לעולם אל תכעס.
אם בסמכות – פעל היטב בשמחה.**

אז מה אומר לנו פה [ארקה] נרג'ונה?

הוא מגלה לנו איך קארמה עובדת. אתה רוצה כסף? מה הדבר האחרון שאתה צריך לעשות?

תלמידה: לשמור.

המורה: לאגור, לשמור. אתה רוצה כסף? תיתן כסף. אתה רוצה להיות מאושר? תשמור בקפדנות על המוסר. אל תיקח מה שלא שלך. אל תפגע ברעד. [שמור על] התנהגות מינית [נאותה], לא לשקר. שמור היטב על חוקי המוסר. זה מה שיביא לאושר. [איך] יופי בא? יופי בא מזה ש

תלמידה: שלא תכעס.

המורה: לא להתכעס. זה לוקח זמן, אבל אפשר לראות את זה. קודם כל, נגיד, אנשים שכבר נולדים יפים, נכון? יש אנשים שנולדים עם יופי, אז הם בגלגולים קודמים כעסו מעט. אם אתם מכירים מישהו לאורך זמן, אפילו בחיים האלה, אתם יכולים לראות אנשים שמתייפים ואנשים שמתכערים. יש אנשים שנולדים יפים ומתכערים, ויש אנשים שנולדים לא כל-כך, ובמשך הזמן יש איזה יופי, ואנשים מזהים אצלם את היופי. וזה יכול להיות לאו דווקא תווי פנים, אבל הם מקרינים איזה יופי.

וזה אומר לנו [מאסטר] נרג'ונה, שזה קשור בלא להתכעס. בחיים לא היינו מנחשים את זה, כי אין לנו ראייה של בודהה. אז זו דוגמא איך לבודהה יש את הידע-כל הזוה, שנותן לנו את הידע הזה.

תלמידה: אבל מאסטר נרג'ונה מדבר על החיים האלה?

מורה: לאו דווקא. הנה הדוגמא שאני נתתי עכשיו, של הכעס. זה יכול לבוא מחיים קודמים, ויכול להיות שאת עושה עכשיו דברים שיבואו לידי ביטוי בגלגול אחר, או שיש לך עכשיו דברים שהם ביטוי של מה שעשית בגלגול אחר, ולאורך זמן גם בחיים האלה, אפשר לראות הבשלות של קארמה. יש דברים שמבשילים עכשיו, ויש דברים שיבשילו יותר מאוחר. זאת דוגמא לקביעה שאנחנו לא יכולים לראות באופן ישיר אלא רק להסתמך על סמכות. על אוטוריטה.

עכשיו אנחנו נכנסים לשאלה

את מי ניקח כאוטוריטה?

אתם זוכרים שדיברנו [על 3 רמות של מציאות] בפעם שעברה?

- **מציאות גלויה** - אני יכולה לראות באופן ישיר. באמצעות החושים שלי והמחשבה שלי.
- **מציאות חבויה** - כגון ריקות, כגון ארעיות דקה - לזה אני יכולה להגיע בעקבות פיתוח של הגיון צרוף, ואחר-כך כמובן מדיטציה על זה.

- **מציאות חבויה ביותר** - גם הגיון צרוף לא יביא אותי לשם. גם אם אני אחשוב: מא' נובע ב' ומב' נובע ג' ומג' נובע ד', הסיכוי הוא שאני אגיע למסקנה שיופי קשור ללא להתכעס, הוא קטן. אז פה צריך אוטוריטה.

אז עכשיו אנחנו צריכים להחליט את מי ניקח כאוטוריטה. כי לא כל אחד הוא אוטוריטה; אנחנו לא רוצים ללכת באופן עיוור אחרי כל אחד. הנה אני אומרת לכם: 'יופי קשור לכעס'. לא אני אומרת - [מאסטר] נגרג'ונה אמר. למה להאמין לו? אין לי כלים ישירים לבדוק את הדבר הזה.

אז אמרנו שמכיוון ששם, כוח ההגיון לא מספיק לנו כדי לקבוע בעצמנו האם הקביעה הזו נכונה או לא, אז אני הולכת בעקיפין. אני הולכת ומפעילה את ההגיון שאני יכולה לפתח, את ההגיון הצרוף, לא לגבי הקביעה עצמה, כי אותה אני לא יכולה לבדוק, אלא את הקובע. עכשיו אנחנו מדברים על איך אנחנו נבחן אם האדם שמציג לנו את הדברים, אם נאמין לו או לא נאמין לו.

שלושה מבחנים [להחליט מי מתאים להיות אוטוריטה בשבילנו]

יש שלושה מבחנים מפורסמים שהבודהה עצמו נתן, שעוזרים לנו לעשות את המבחן הזה בעצמנו:

དུད་པ་གསུམ།

chepa sum

שלושה מבחנים

1. המבחן הראשון מתייחס לתפיסה הישירה שיש לנו.

མངོན་སུམ་གྱི་མི་གཞི་དཔ།

Ngunsum gyi mi nupa

לא ניתן להפרכה על ידי תפיסה ישירה

אדם אומר לנו משהו, אוקי? אנחנו הולכים לבדוק אם להאמין לו או לא. אז אם הוא מדבר על משהו שאנחנו מסוגלים לתפוס באמצעות התפיסה הישירה, כגון משהו של החושים, אז אנחנו הולכים ובודקים האם זה מתאים לתפיסה הישירה שלי או לא. אדם אומר שהשמש כחולה, אוקי, בואו נסתכל. אני יכולה לראות את השמש, כחולה או לא כחולה? אז אני יכולה להחליט אם להאמין לו או לא, באופן ישיר.

תלמידה: אם השמש כחולה או לא, זה לא תלוי בהשלכה שלי?

מורה: עכשיו אנחנו לא במאדיימיקה. בקורס הזה אנחנו באסכולות יותר קדומות.

אני לא תופסת את השמש כחולה, אז הוא יכול להגיד: 'כחולה', ואני לא מאמינה לו. אז המבחן הראשון זה שתהיה התאמה לתפיסה הישירה שלי לגבי אותם הדברים שיש לי יכולת לתפוס באופן ישיר.

אנחנו פה מדברים על אותם הדברים שאני יכולה לתפוס בחושים שלי. ואז אם אני טועמת טעם של פרי וזה טעם מר, אז את יכולה להגיד שזה מתוק, אבל אני לא בהכרח אנהה אחריו, כי בשבילי זה מר. אני לא יכולה לאמת את מה שאת אומרת. להיפך, אני שוללת את מה שאת אומרת, אז אני לא אקבל אותך כאוטוריטה, כתוצאה מזה. זה מאוד פשוט. אותם הדברים שאני מסוגלת לתפוס באמצעות החושים, אם מישוהו בא ואומר משהו וזה לא תואם להתנסות הישירה שלי, אז אני לא מאמינה לו.

המורים הרוחניים, מה שהם מדברים, זה על אותם הדברים שאני לא יכולה לתפוס באופן ישיר. את אלה שאני יכולה לתפוס באופן ישיר, זה לא כל-כך מעניין. אני לא צריכה מורה רוחני בשביל לטעום שזיף.

איפה יש לי בעיה? יש לי בעיה במציאות חבויה ובמציאות חבויה ביותר. אותה אני לא רואה ישירות. בגלל זה, יש לי תפיסה לא נכונה של דברים, ואני לא מבינה מאיפה דברים באים, כי אני לא מבינה דקויות

של קארמה, ואני מגיבה לא נכון ומסתבכת, ויוצרת לעצמי סבל. אין לי בעיה בְּמה שאני יכולה לתפוס באופן ישיר. את זה אני טועמת. זה מקולקל, אני לא אוכלת. זה טעים, אז אני אוכלת. אין בעיה.

תלמידה: שהחולצה שלך היא בצבע תכלת.

מורה: כן. גמרנו.

תלמידה: אני רואה שהחולצה שלך בצבע תכלת.

מורה: כן, אני מחפשת עכשיו מי יכול להיות אוטוריטה רוחנית, מי יכול להיות מורה רוחני בשבילי, שאני אאמין לו בדברים שאני כרגע לא יכולה לראות, כי זאת הבעיה שלי. אז אם הוא מדבר עכשיו על דברים שאני כן יכולה בעצמי לראות, ושם הוא סותר את החוויה הישירה שלי, אז אני כבר שם מפסיקה, נכון? אין עם מי לדבר. גמרנו. זה פשוט.

2. **המבחן השני זה [שימוש בהגיון צרוף שלי כשהוא מדבר על דברים שהם חבויים בשבילי]**

ཇེ་པག་གི་མི་གཞི་དཔ།

Je pag gyi mi nu pa

לא ניתן להפרכה באמצעות ההגיון

הוא מדבר על דברים שהם חבויים בשבילי, דברים שאני אולי לא יכולה לתפוס ישירות, אבל אני יכולה באמצעות הגיון צרוף להקיש אותם. והדגש הוא על **צרוף**. ופה יש בעיתיות כיוון שלרובנו אין הגיון צרוף. האם יש לי יכולת באמצעות חשיבה הגיונית נכונה, לעקוב ולהגיע אל הנקודה שהוא מנסה להראות לי, או לא.

אז כשאדם מדבר על מציאות שהיא כרגע בשבילי חבויה, ואני לא יכולה לתפוס אותה ישירות, אבל יש לי יכולת להשתמש בהגיון הצרוף שלי, ולנסות לעקוב אחרי מה שהוא אומר, ולנסות באמצעות ההגיון שלי להסכים איתו או לא להסכים איתו. בוא נראה. אתה מוכיח לי משהו. אני יכולה לעקוב אחריך, או שפתאום אתה עוזב אותי באמצע וממשיך עם משהו שאני לא יכולה להיות איתך. אני לא קולטת. אתה לא מתחבר'.

אז כל עוד אני איתו ומתחברת, אני ממשיך להקשיב לו. אם לא, אז אני אפסיק להקשיב לו. הוא אומר כך: 'השמש צהובה', בסדר. 'השמש חמה', בסדר. 'לכן יש ציפורים על הירח'. אם אני לא יכולה פתאום להמשיך, אז אני לא מתחברת פה, אז הוא כבר לא אוטוריטה בשבילי.

פה מדובר בנושאים שהם לא בתחום החוויה הישירה שלי. אנחנו נעשה עוד מעט דוגמא של הוכחה כזאת.

3. **[המבחן השלישי: בדיקה עקיפה של דבריו, לא באמצעות הגיון צרוף, כאשר הוא מדבר על מציאות חבויה ביותר].**

ངམ་གྱི་མི་འགལ།

Nga chi min kal

אינו סותר דברים שנאמרו לפני כן או אחרי כן

עכשיו הוא מגיע לאמת החבויה ביותר, אז הוא מדבר על דברים שאפילו באמצעות ההגיון אני לא יכולה להקיש אותם, כגון שיופי קשור לכעס. אז מה אני אעשה עם דבר כזה, שאני אפילו לא יכולה לבדוק אותו עם ההגיון שלי, והוא אומר לי דבר כזה? איך אני אבדוק שהוא אוטוריטה?

במקרה כזה, אני צריכה ללכת לגמרי בעקיפין, כי אני לא יכולה לא ישירות לבדוק אותו ולא בהגיון לבדוק אותו. אז מה אני הולכת לבדוק? אז אני בודקת מה הוא אמר קודם? מה הוא אמר במקום אחר? האם יש סתירות בתוך מה שהוא אומר?

איך לקרוא את הבודהה?

אז גם פה יש לנו בעיה גדולה, כי למשל הבודהה לימד אסכולה, ואחר-כך באסכולה השנייה הוא אמר שזאת היא [הראשונה] לא נכונה וזו נכונה. אחר-כך הוא לימד את השלישית ואמר זאת [שהשנייה] לא נכונה וזו נכונה, אז מה אנחנו נעשה עכשיו? אז מתי נאמין לו ומתי לא נאמין לו?

אז קודם כל יש פה ציטטה מג'ה צונגקפה שאומר: 'יש מצב בהשכלה הבודהיסטית שלך, אחרי שלמדת הרבה, ואם החינוך הבודהיסטי שלך טוב והתרגול שלך טוב (וזה כאילו למתקדמים מאוד), שבו אתה מוצא שאין שום סתירה בתוך דברי הבודהה, גם כשזה נראה סתירה לכאורה'. כמו למשל, נתנו דוגמאות של נדרים שסותרים נדרים אחרים, ויש כזה דבר.

כשמתקדמים מאוד בלימוד, מגיעים לנקודה שרואים שלא יתכן שתהיה סתירה בדברי הבודהה. מגיעים להכרה הזאת.

דוגמא, ציטטה מאוד מפורסמת של הבודהה:

མ་དང་པ་ཉི་མཐོན་གྱི་ཤིང་།

ma dang pa nyi se ja shing

הרוג את אביך ואת אביך

שפירושה: 'לך תהרוג את האימא ואת האבא שלך'. הבודהה אמר את זה. 'לך תהרוג את האימא והאבא'. האם הוא התכוון ללכת להרוג את האימא והאבא? במקום אחר, הוא אומר כמה שההורים הם אובייקט חשוב, וכמה שצריך לכבד את ההורים. אז ברור לנו למשל, שדבר כזה אנחנו לא יכולים לקבל כפשוטו.

ואז נכנסות שאלות של "איך לקרוא את הבודהה?" מתי לקרוא אותו כפשוטו, ולהבין אותו פשוטו כמשמעו, ומתי להבין אותו, מה שנקרא באופן פיגורטיבי, דיבור שהוא בהשאלה? זאת אומרת, מתי הוא אמר דברים שלא התכוון אליהם כפשוטם, ואיך נדע מי הוא מי?

ההקשר פה [בציטוט על הרוג את אביך ואת אביך] היה לרדת מהיאחזויות, מדברים שאנחנו אחוזים בהם, אפילו הדברים היקרים ביותר! הוא לא התכוון להרוג אותם פיזית, אלא את היאחזות.

בציטטה הזאת, הוא התכוון שאפילו הדברים שאנחנו מחזיקים כקדושים, הפרות הקדושות שלנו, הדברים שהם 'ייהרג ובל יעבור', הוא אומר: 'את אלה, תהרוג!' אתה צריך לבוא עם מיינד חדש ולבחון הכל, ובוודאי לא להיאחז בכלום. כל עוד אתה אחוז אפילו בדבר אחד, אתה לא יכול להגיע להארה.

יש סיפור מאוד יפה, שמספר ג'לק רינפוצ'ה על לאמה גדול אחד שיש לו שלושה תלמידים, וזה לא לאמה בזרם הגלוקפה. הוא מלמד את התלמידים שלו מה שנקרא פואה.

פואה - זו טכניקה שרינפוצ'ה⁷ אף פעם לא לימד, מסיבה מאוד טובה, אבל בזרמים אחרים של הבודהיזם מלמדים אותה. שבה, כשאדם מחליט שהגיע זמנו ללכת, הוא יכול לקחת את המיינד שלו למקום אחר. לעזוב את העולם הזה וללכת למקום יותר טוב.

היה הכיבוש הסיני [של טיבט], ולאמות שידעו פואה, במקום להינמק בכלא הסיני הם אמרו: 'אז אם ככה נעבור לעולם אחר'. אז פה היו שלושה תלמידים של הלאמה, והוא יעץ להם לעשות פואה וללכת. וזה סיפור אמיתי לאחרונה. שניים עשו פואה והלכו לעולם יותר טוב, ללידה טובה, והלאמה מבסוט כי הוא יודע מה שקורה, כי יש לו ידע-כל.

ואחד שוכב על ערש דווי ולא מצליח למות. והלאמה קולט את זה בראייתו העל חושית, והוא הולך לבקר ולראות מה קורה פה. [והתלמיד אומר:] 'לא הולך לי. אני לא מצליח'. ואז פתאום הלאמה מסתכל ואומר: 'הוי, איזה חולצה חדשה יש עליך. מה זה?' [והתלמיד אומר:] 'נכון שהחולצה נורא יפה?' אומר לו הלאמה: 'תוריד מהר את החולצה!'. והוא אומר: 'לא, לא. קניתי רק עכשיו את החולצה!'. הוא נאחז

⁷ הלאמה מתייחסת למורה האהוב שלה, קן רינפוצ'ה גשה לובסנג תרצ'ין.

בחולצה, והוא לא יכול לעבור לעולם של מלאכים בגלל החולצה. הלאמה אומר לו: 'תוריד מהר את החולצה!' ואז הוא עושה את הפואה והולך.

בסדנת הלו ג'ונג,⁸ לימדנו משהו שהוא דמוי פואה. וזה כשאדם נוטה למות והוא רוצה להשפיע לאן תלך התודעה שלו, והוא רוצה שהיא תלך למקום טוב. יש דרך שאנחנו יכולים להשפיע כל עוד אנחנו צלולים, כל עוד אנחנו מסוגלים לחשוב, לאן תלך התודעה שלנו.

יש לנו המון קארמות באמתחתנו, ולאדם רגיל בזמן המוות משופעלת אחת הקארמות שזורקת אותו לקיום הבא שלו, לגלגול הבא שלו, וזה די כמו רולטה רוסית. אז אם למשל, אדם באותו רגע, קר לו נורא, והוא מחפש חום, יש סיכוי טוב שהוא יזרק לגיהנום החם. בגלל זה, אנחנו אומרים: 'אל תשימו את המת במקרר', כי כשהבן-אדם מפסיק לנשום, המיינד עוד לא עזב את הגוף, המיינד עדיין בגוף, ואצלנו לא יודעים את זה. אנשי הרפואה לא יודעים את זה, וישר שמים את הגופה במקרר, והם לא עושים שרות לאנשים האלה. זו דוגמא אחת.

אז כשיש פתאום תחושה של 'אני רוצה חום', אז הוא יכול להיזרק לגיהנום החם, ולהיפך. או כשיש צמא פתאום, והוא רוצה לשתות פתאום, אז זה יכול לזרוק אותו לעולם הרוחות התאבות. **כל אחיזה. כל אחיזה שיש לנו במיינד, ברגע המוות יכולה לשפועל את אחת הקארמות האלה.**

אם אנחנו מבינים את המנגנון הזה, אנחנו יכולים להשפיע לאן נלך. אז למשל, אם אני רוצה ללכת ללידה טובה, ללידה שהיא לא סובלת, מה אני יכולה לעשות בזמן המוות, כל עוד אני יכולה לחשוב?

תלמידה: לעשות טונג לן.

מורה: לעשות טונג לן. לעשות טונג לן, זו אחת הדרכים הנפלאות ביותר למות. נאמר [ש]מישהו מתייסר בכאבים לפני המוות, אז אני אומרת: 'מי ייתן ובזכות זה שאני עכשיו מתייסרת, אף אחד יותר לא יצטרך לסבול. אני לוקחת על עצמי עכשיו דרך הכאבים שלי, את הכאב של כל העולם'. זה בדיוק מה שזורק אותי לעולם של מלאכים. זה בדיוק מה שמוציא את התודעה [לשם]. זו הבודהיציטה.

יש את הסיפור הידוע של לאמה צ'קאוה. לאמה צ'קאוה היה לאמה גדול גדול, של הקדמפה, מלפני 1,000 שנה אולי. אז יש את הסיפור שהוא שוכב על ערש דווי, וכל התלמידים סביבו, כולם עצובים נורא, ורוצים ללוות את הלאמה בדרכו האחרונה. והוא מאוד אוהב אותם ומסור להם, והוא רוצה לחלק איתם את מה שעובר עליו, עד כמה שהוא יכול לדבר, והוא כבר בשלבים שהתודעה עוברת, והוא ככה במדיטציה, והוא אומר: 'זה לא הולך. זה לא הולך'. מה לא הולך? והוא אומר: 'אני כל הזמן מנסה ללכת לגיהנום לעזור ליצורים שנמקים שם, ואני כל הזמן רואה את המלאכים'. כי הרצון שלו ללכת ולעזור לאלה שנמקים שם בגיהנום, זורק אותו למלאכים.

מתי לקבל את דברי הבודהה כפשוטם, ומתי לא?

འདྲི་བ་

Drang nge

המושאל והמילולי

אז הבודהה לפעמים אמר דברים שצריך לקרוא אותם כפשוטם, ולפעמים הוא אמר דברים שאסור לקרוא אותם כפשוטם, כמו 'להרוג את האימא והאבא'. אז שם הוא התכוון לוותר על היאחזות, אבל באופן כללי, איך נדע מתי זה דיבור פיגורטיבי ומתי הוא מתכוון באופן מילולי, פשוטו כמשמעו? אז הנה עכשיו נותנים לנו שלושה מבחנים. שלושה סימנים שנדע מתי הדיבור של הבודהה פיגורטיבי ומתי זה פשוטו כמשמעו.

שלושת המבחנים [להחליט מתי לקרוא את דברי הבודהה כפשוטם ומתי באופן מושאל]:

1. אז המבחן הראשון: מה היתה המחשבה שמאחורי הדברים?

⁸ ראה בסדנת אימון התודעה מס' 2, <http://www.heart-dharma.org.il/files/LJ2.htm>, או בהרצאות על "להיות טוב, למות טוב" <http://www.heart-dharma.org.il/files/5Powers.htm>

དགོངས་གཞི།

Gong shi

בסיס המחשבה

למה הוא אמר את הדברים האלה? ואת זה אפשר לדעת מתוך ההקשר. מתוך ההקשר אנחנו יכולים לדעת מה היתה הכוונה האמיתית שלו מאחורי הדברים האלה, ובדוגמא שלנו, של להרוג את האבא והאמא, הוא מתכוון להשתחרר מכל ההיאחזויות. וכאמור, בבודהיזם אנחנו חייבים לכבד את ההורים, לגמרי, אז בוודאי שהוא לא התכוון להרוג אותם. לא רק שהוא לא התכוון להרוג אותם, זה אחד מחמשת המעשים הנוראיים שיש זורקים לגיהנום. מה שאנחנו קוראים **החמישה המידיים**. מידיים, כי מיד אחרי החיים האלה, צפויים ללכת לגיהנום אם עושים אותם, ושניים מהחמישה זה להרוג את האבא ולהרוג את האמא, אז בוודאי שהוא לא התכוון לזה מילולית.

2. הדבר השני זה **האם מה שהוא אומר סותר את מה שאנחנו יכולים לתפוס בחושינו, במציאות הישירה שלנו?**

དངོས་ལ་གནོད་གྲུ།

Ngo la nu ja

סותר את הדברים

כמו למשל, אם הוא אומר שהשמש כחולה, אז לא יכול להיות שהוא התכוון פשוטו כמשמעו. אם הוא אומר שהשמש כחולה אי-אפשר לקחת את זה באופן מילולי.

3. המבחן השלישי **האם היה איזה צורך מכריע, איזו מטרה מאוד גדולה, שהדברים של משרתים, ולכן הוא אמר אותם כמו שאמר אותם.**

དགོས་པ།

Go pa

צורך

זאת אומרת, האם הייתה לו איזושהי מטרה נעלה שבגללה הוא אמר דברים שאחרת אולי הוא היה אומר אותם אחרת. לדוגמה, הבודהה לימד אסכולות שונות. הוא לימד ריקות בצורות שונות, אז למה הוא לימד ריקות בצורה שאחר-כך הוא עצמו אמר עליה שהיא לא מדויקת?

תלמידה: להתאים את זה לקבוצות של אנשים.

מורה: להתאים את זה לקבוצות של אנשים. יש קבוצות של אנשים שעדיף להם לשמוע את הגרסה הלא לגמרי מדויקת, מאשר משהו שיכול להפחיד אותם ולזרוק אותם לקיצוניות של הניהיליזם, זוכרים? הקיצוניות של האין? ואז במקרה כזה הם ניזוקים. אז כשהוא רואה שהתלמיד עוד לא מוכן, עוד לא בשל לשמוע את הדברים, את הגרסה החזקה שלהם, אז הוא נותן להם גרסה חלשה יותר, מרוככת. מה שאין פירושו שהוא לא אומר אמת. ולמעשה יש אַמרה ידועה על הבודהה ש"**הבודהה יכול להגיד שקר בלי לשקר**". זאת אומרת, הוא לא מסוגל לשקר. הוא יצור של תפיסה נכונה. הוא כל הזמן בתפיסה נכונה, אין לו יכולת לשקר בכלל.

אם אנחנו נגדיר את זה "שקר", אנחנו לא מבינים מה היתה הכוונה שלו, מה היה ההקשר, ואל מי הוא דיבר, וזה יכול להיראות לנו שקר בזמן שזה לא.

יש מבחן שעוזר לנו להחליט איזה מה-teachings של הבודהה צריך לקבל פשוטו כמשמעו ואיזה מה-teachings הוא דיבור מושאל, פיגורטיבי. והמבחן בא מתוך האסכולה של המאדיאמיקה פראסנגיקה,

האסכולה הגבוהה של המאדיאמיקה, והמבחן אומר שאם הסוּטרה לא מדברת על ריקות, אז היא פיגורטיבית. אז זה דיבור בהשאלה.

תלמידה: האם יש לימוד [של הבודהה] שהוא לא על ריקות?

מורה: יש הרבה סוטרות שבהן הבודהה לא דיבר על ריקות, הרבה מאוד. ולפי האסכולה של המאדיאמיקה פראסנגיקה, את כולן צריך לקבל כדיבור מושאל.

תלמידה: הריקות, זה כאילו כפשוטו?

מורה: כן. הסוטרות של שלמות החוכמה, איפה שהוא אומר, "שלמות החוכמה בעצם בכלל לא קיימת",⁹ ולכן אנחנו יכולים לדבר על שלמות החוכמה - אלה מילוליות, אלה המבלבלות.

סיכום פרקטי: מתי לקחת דברים כפשוטם ומתי לא?

אז אנחנו מדברים על איך אנחנו נבחן משהו אם הוא אוטוריטה או לא. אז אולי אנחנו נסכם את מה שאמרנו, מה זה אומר לנו מבחינה פרקטית? משהו בא וטוען משהו. מורה בא ומלמד משהו.

- התגובה הראשונה, בעצם מה שאנחנו עושים באופן אוטומטי ממילא, זה: **האם זה סותר את מה שאני כבר יודע באופן ישיר, ומשוכנע באופן ישיר?** אם אני משוכנעת שהשמש צהובה והוא בא ומדבר על זה שהשמש כחולה, תהיה לי תגובה ישירה שדוחה את זה.
- והדבר השני: למה הם אומרים את מה שהם אומרים? **האם יש סיבה שהם אומרים את מה שהם אומרים?** אולי זה נשמע מושאל, אבל אולי יש להם סיבה לומר את מה שהם אומרים.
- כמו בסיפור של להרוג את האמא והאבא, למה הבודהה אמר 'להרוג את האמא והאבא' במקום להגיד: 'אתם צריכים לוותר על היאחזויות?' למה הוא בחר להגיד את זה בצורה כזאת? והיא הפוכה גם למה שהוא לימד, נכון? היא לחלוטין קוטבית, נכון? אז מה הוא רצה לעשות?

תלמידה: פרובוקציה.

מורה: הוא רצה לעשות פרובוקציה. הוא רצה לזעזע אותם.

אז זה היה מן סיכום פרקטי כזה.

למה מאסטר דיגנאגה אמר שהבודהה 'הפך להיות אמיתי'?

ועכשיו אנחנו מדברים על הקטע של 'הפך'. הבודהה ש'הפך לאמיתי'. למה מאסטר דיגנאגה אמר שהבודהה "הפך להיות אמיתי"?

ཚེར་མཚན་གྱུར་པ།

Tsemar gyurpa

הפך אמיתי

ופה יש שתי סיבות שמצוטטות, אחת שלילית ואחת חיובית:

1. **הסיבה השלילית:** למה כתוב שהוא הפך אמיתי, זה שהוא לא היה תמיד בודהה. הוא קודם היה כמונו, אדם רגיל, והוא הפך לבודהה.
2. **הסיבה החיובית:** הוא עשה את התרגול שאותו הוא מלמד, הוא עשה אותו בעצמו והפך לבודהה. אז זה כבר הסיבה החיובית, זאת הסיבה השנייה.

⁹ לדוגמא ב-'סוטרת הלב': "...אין חוכמה, אין הישג, ואין היעדר של הישג./ משום כך, שריפוּטרה, משום שאין מה להשיג, הבודהיסטוּת שוהים תוך שהם מסתמכים על שלמות החוכמה, ועל כן לא נותר בלבם שום מכשול ואין בהם כל פחד"

אז הסיבה השלילית, זה שהוא לא תמיד היה כך, והסיבה החיובית, זה שהוא עשה את התרגול שהפך אותו לבודהה. ויש לנו את כל ה-Jataka Tales, את כל סיפורי הלידה של הבודהה, שבהם הוא עוד לא בודהה והוא מספר לנו על כל הנדרים שהוא שובר וכתוצאה מזה הוא לומד ומלמד אותנו.

מנדלה
הקדשה